

Islamofobija: realna opasnost ili rezultat neupućenosti?

(*Islamofobija – pojam, pojava, odgovor*, priredili: Ahmet Alibašić i Muhamed Jusić, izdavači: El-Kalem i CNS, Sarajevo, 1435/2014. godina)

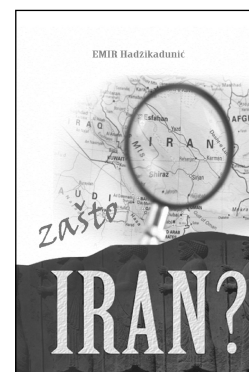
Jedna od tema koja u savremenim teorijskim raspravama zauzima veoma bitnu poziciju, te se i našim prostorima nameće u mjeri da bude problematizirana, jeste islamofobija. To je pitanje koje se ističe zbog svoje obuhvatnosti, na način da se bavi približno četvrtinom svjetske populacije, ali i zbog mnoštva pristupa samoj temi: naučnog, političkog, medijskog, općenito društvenog.

Knjiga pod nazivom *Islamofobija* čiji su priređivači Ahmet Alibašić i Muhamed Jusić predstavlja veoma značajan doprinos objektivnom i znanstvenom proučavanju fenomena islamofobije u svijetu. Ona predstavlja zbirku tekstova tematski podijeljenih u tri cjeline. Prva cjelina se bavi samim pojmom islamofobije – kroz deset tekstova nude se mnogobrojni uvidi u sadržaj pojma islamofobija, te se otvaraju pitanja o porijeklu izraza, kao i o raznovrsnim definicijama termina. Autori ovih tekstova ističu kako se upotreba termina islamofobija često koristi nedosljedno, što otkriva teškoće u njenom definiranju. Da li je ona termin koji se definiše pozitivno ili negativno, ili je kombinacija i jednog i drugog, odnosno, da li je ona strah od Drugog koji je nepoznat Zapadu ili strah od Realnog koji je stvarna prijetnja zapadnom svijetu? U definiranju pojma obraća se pažnja na još nekoliko srodnih

termina koji sa islamofobijom dijele neke zajedničke osobine, ali se istovremeno i razlikuju od nje, kao što su rasizam i orijentalizam. Također se razmatra pitanje antisemitizma, te na koji to način muslimani u Evropi postaju novi Jevreji. Drugi dio knjige (i ujedno najobimniji) obuhvata dvadeset i šest tekstova. On tretira pojavu islamofobije, njene raznolike forme i oblike, uzroke njenog nastanka, kao i posljedice njenog djelovanja na društva i pojedince. U radovima autora se navodi kako postoje dva suprotna identiteta – zapadnjački i muslimanski – koji se hrane jedan drugim kroz međusobno dijaboliziranje. Iz tog odnosa nastaju islamofobija i antiamerikanizam. Nekada se uzroci straha i mržnje prema muslimanima mogu naći u zapadnom svijetu – kao posljedica retorike vanjske politike SAD-a, medijskog djelovanja popularnih medija i različitih kreatora javnog mnijenja. U jednom od tekstova problematizira se slučaj Andersa Behringa Breivika, norveškog teroriste i njegovih stavova koje je u svome manifestu iznio – mnogo prostora u njemu posvećeno je balkanskim temama: Radovanu Karadžiću, etničkom čišćenju nad Bošnjacima, kosovskoj nezavisnosti i sl. Lik Breivika se uzima kao paradigma stanja svijesti zapadnog čovjeka – autor ovog teksta smatra da teroristička djela Breivika jesu iznimka, ali njegove ideje i mišljenja nisu. U drugim radovima se ističe kako Evropa i Zapad ulaze u jednu moralnu krizu u kojoj zbog selektivne diskriminacije/selekcije – putem uskraćivanja demokratskih prava i sloboda koje je posljedica islamofobije: primjeri za to su zabrana gradnje munara i nošenja marame – mogu izgubiti etički kredibilitet, što bi ih automatski isključilo iz diskusije o ovom problemu, te diskvalificiralo kao neiskrene u odnosu prema muslimanima. U trećem (i posljednjem) dijelu knjige sabrani su tekstovi (njih trinaest) koji predstavljaju mogući odgovor i eventualno rješenje za problem islamofobije, koja predstavlja postojanje predrasuda prema muslimanima koje

uzrokuju strah i mržnju prema njima. Potrebno je da Zapad dekonstruira vlastitu veliku priču o superiornosti jer je ona gorući problem koji koči bilo kakav dijalog i razumijevanje, da bi se napustila praksa tzv. interaktivnog monologa u kojem razgovarajući s drugim, mi *de facto* razgovaramo sami sa sobom, čime odbacujemo ono što je drugačije, a što bi nas eventualno moglo obogatiti, ako to uzmeemo u obzir. Kako jedan autor ističe kada razmatra nesporazume između jevreja, kršćana i muslimana: u pitanju je sukob rođaka, jer smo svi Ibrahimovi potomci. Rješenje je u povratku zajedničkim vrijednostima mira, međusobnog upoznavanja i uvažavanja. To što smo zaboravili kako to izgleda ne znači i da je neostvarivo.

Husein Ajkunić

Zašto Iran?

(*Zašto Iran?*, Emir Hadžikadunić; izdavači: Dobra knjiga i CNS, Sarajevo, 2013.)

Unepreglednom moru medijskih predodžbi moguće je zadesiti se na pučini za vrijeme velike bure i nemati pri sebi ništa od spasilackog pribora. Pažnju cjelokupne svjetske javnosti posljednjih nekoliko desetljeća okupiraju mnoga pitanja. Jedno od "gorućih pitanja" zasigurno je i pitanje Irana i iranskih međunarodnih odnosa nakon Islamske revolucije iz 1979. godine. Iran, predmet mnogih kontroverzi, pogrešnih i negativnih tumačenja, zasigurno je bio veliki izazov autoru i svim autorima koji o njemu pišu. "Pisati o Iranu

objektivno ili govoriti o toj državi bez predrasuda nije nimalo jednostavno. Malo koja država izaziva toliko globalnog, najčešće negativnog publiciteta, toliko različitih, međusobno suprotstavljenih percepcija, utjecaja sa strane te straha od nepoznatog.“

Knjiga *Zašto Iran?* autora Emira Hadžikadunića iz štampe je izašla 2013. godine i naišla je na odlične ocjene kritičara. Kako autor navodi, na teritoriji bivše Jugoslavije ne postoji nijedna relevantna studija o Iranu novijeg datuma. Posljednje studije o Iranu (na našim područjima) objavljene su 80-ih godina prošlog stoljeća. To čini ovu knjigu poželjnijom, zanimljivijom i izazovnijom u vremenu i okolnostima koje svjedočimo. Možemo reći da je jedna ovakva studija bila potrebna ovdašnjoj javnosti. Najvećoj ocjeni ove studije doprinosi i činjenica da je autor bio neposredni svjedok iranske svakodnevnice, gdje je 3 godine obnašao funkciju ambasadora Bosne i Hercegovine.

Knjiga je podijeljena na 5 poglavlja (*Percepcija iranske veličine, Zašto Iran?, Status quo, Klimavi tronožac i Šah-mat*) u kojima autor na krajnje objektivnan, jasan i precizan način hronološki iznosi slijed zbivanja u Iranu počevši sa 1908. godinom u kojoj je pronađena nafta na iranskom teritoriju. Sljedeći događaji predstavljaju okosnicu knjige: odlazak dinastije Kadžar i dolazak dinastije Pahlavi 1925, sukobi iranske monarhije s iranskim nacionalistima, bljesak i pad parlamentarne demokratije 1953, te Islamska revolucija iz 1979. kao najbitnija stavka u ovom periodu. Bitno je spomenuti i autorov osvrt na najvažnije iranske ličnosti ovog perioda koje su predstavljene kroz periode u kojima su djelovali.

Jedan od zaključaka autora u kojem jasno ocrtava realnost sadašnjosti i bliske budućnosti je sljedeći: "A onda sam shvatio da je stanje 'tenzija' na neki način 'prirodno' stanje iranskog okruženja, koje se ciklično ponavlja od izbijanja Islamske revolucije." U konačnici, ova knjiga je uspjela na objektivnan način približiti iransku političko-ekonomsku svakodnevicu ovdašnjem čitateljstvu.

Ahmed Tabaković

Arapsko-balkanski odnosi

Međunarodni simpozijum u Dohi

U glavnom gradu Katara, Dohi 19-20. novembra 2014. održan je međunarodni simpozij o Arapsko-balkanskim odnosima uz sudjelovanje predstavnika jedanaest zemalja arapskog ili balkanskog prostora. U radu skupa učestvovali su predstavnici Maroka, Tunisa, Egipta, Jordana, Libana, Sirije, Katara, Turske, Makedonije, Albanije, Grčke, Kosova i Bosne i Hercegovine.

U protokolarnom dijelu, pored domaćina i organizatora, učesnicima skupa su se obratili dr. Haris Silajdžić, nosilac brojnih političkih funkcija u Bosni i Hercegovini, kreator i sudionik suvremenih kretanja o odnosima Bosne i Hercegovine i arapskog svijeta, predstavnik ministarstva inostranih poslova Republike Turske, kao i, generalni sekretar Centra za istraživanje islamske kulture (IRCICA) iz Istanbula, dr. Halit Eren. U radnom dijelu skupa je pored, nekadašnjeg ministra inostranih poslova Jordana, Kamel Ebu Džabera učestvovao i bivši ministar inozemnih poslova Albanije.

Rijetke su prilike da se na jednom mjestu okupe u nekim aspektima dva vrlo bliska, danas ipak, tako daleka svijeta koji, usprkos geografskim, kulturološkim, jezičkim i nekim drugim razlikama, ipak baštine i dosta toga zajedničkog, bez obzira na sve povijesne, ideološke ili neke druge turbulencije, koje su ih pratile ili još uvijek prate.

Svoje poglede na arapsko-balkanske odnose u različitim kontekstima i sa različitim aspekata u sedam sesija izložila su 32 učesnika. Treba istaći da je na ovom renomiranom skupu, osim dr. Silajdžića, svoje učešće uzelo i šest naučnih radnika iz područja arabistike i historije, i to: dr. Mustafa Jahić, Gazi Husrev-begova biblioteka, dr. Aladin Husić, naučni saradnik Orijentalnog instituta, dr. Amra Mulović, profesor arapskog jezika (Filozofski fakultet Sarajevo), dr. Dželila Babović, naučni saradnik Orijentalnog instituta u Sarajevu, dr.

Munir Mujić, profesor arapskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu i dr. Mirza Sarajkić, profesor arapskog jezika i književnosti, Filozofski fakultet u Sarajevu.

Prva sesija uglavnom se odnosila na odnose zemalja Zaliva sa zemljama Balkana. Za bosansko-hercegovačku javnost svakako je najznačajnije spomenuti izlaganje dr. Mustafe Jahića "Učešće Katara u restauraciji historijskih i kulturnih spomenika u BiH". Druga sesija odnosila se na povijesne teme koje su sezale od sedmog do devetnaestog stoljeća. Već sama ta činjenica dovoljna je da pobudi interesovanje, jer se radi o vremenskom razdoblju vrlo dinamičnih odnosa, čiji su smjerovi doživljavali promjene, od vremena superiornosti islamskog svijeta do stagnacije, ali i potpune inferiornosti toga istoga svijeta, posebno u novom vijeku. Stoga tema "Imidž arapa i muslimana u grčkim izvorima u razdoblju od 7. do 13. stoljeća" ukazuje na to kako su evropski susjedi gledali na islamski svijet dok je on bio u zenitu svojih civilizacijskih postignuća.

Koliko god našoj znanstvenoj javnosti bio blizak Dubrovnik ili teme koje se odnose na veze Dubrovnika sa arapskim svijetom, pokazalo se da su u razmatranju tih odnosa nezaoobilazni rezultati bosanske orijentalistike, ili, konkretnije, rezultati rahmetli Besima Korkuta, koji je već davnih šezdesetih (1961-1969) izdao tri sveska arapskih dokumenata koji su se odnosili na veze Dubrovnika sa arapskim svijetom, odnosno, sjevernom Afrikom. Tema "Odnosi između Maroka i Dubrovnika i reakcije Osmanskog carstva" bila je nezamisliva, upravo, bez naprijed spomenutih rezultata, što je svojevrsno priznanje znanstvenika iz arapskog svijeta rezultatima bosansko-hercegovačke nauke, posebno orijentalistike. Na sličan način predstavljena je i promovirana uloga pojedinih značajnih ličnosti koje su u arapskom svijetu obavljale vojne ili administrativne funkcije, kao, "Džezzar Ahmed Ali paša – (od Bosne do Palestine)" ili,